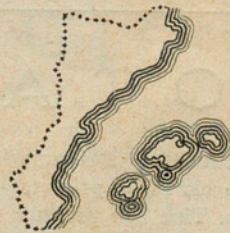

FULL CATALÀ

ANY II. — Número 5

MEXIC, D. F., FEBRER del 1942

Preu de l'exemplar: 50 centaus

Registrado como artículo de 2a. clase en la Oficina de Correos de México, D. F. el de noviembre de 1941

PRUDENCI BERTRANA

El silenci imposat a les nostres lletres sembla fer-se més patètic, tornar-se més punyent, quan ens arriba la nova d'una mort il·lustre. La quietud es transforma aleshores en silenci ressonant, en punt de partida per a un clam major. Prudenci Bertrana ha mort. Nosaltres ho anunciem enllà de la campana pneumàtica dins la qual el falangisme vol ofegar la nostra cultura de la mateixa manera que hom asfixia un ocelló. En totes les viles i ciutats i pobles de Catalunya, cal dir-ho baixet; fins els diaris es limiten a una simple esquela mortuòria presidida per una creu que no simbolitza redempció per a ningú. Ni Ruyra ni Prudenci Bertrana han suscitat un elogi, un comentari, una ratlla. Simplement moren... Un de menys, diuen els opressors. Un de més! clamem nosaltres des de l'exili. Perquè tot el que era moridor a Catalunya ja ho assassinaren; restarà, però, el que defuig el ganivet, escapa a la bala i ultrapassa la calúmia.

Ha mort un pintor: pintor davant les teles i pintor en totes les seves pàgines literàries. De "Josafat" a "L'Hereu"—homes i paisatges—són un simple joc d'ombra i de claror. Domina més l'ombra que la claror, perquè l'oli amb què Bertrana pastava els seus colors, fins els més llampants, tenia perfum de desencís. Prudenci Bertrana és—no sabríem dir "era"—un gran pessimista. Aportà a la nostra literatura un ruralisme menys cantellut, més matizat que el de Víctor Català, però també amarg.

Entrà tard a la Literatura i més tard encara rebia una consagració plena. L'any 1931 guanyava el Premi Creixells—atorgat per primera vegada—i hom escrivia "Mestre" davant el seu nom. Un èxit tan falaguer no servia però a Catalunya per a treure ningú de penes. Seguí amb la seva feina de periodista, de crític teatral, de comentador del moment artístic. El llavi ja no s'avesava

REINTEGRACIO NACIONAL

Per J. M. MIQUEL I VERGES

LES antigues nacionalitats, per tal de retrobar-se, no han escollit cap altre viari tan segur com el de la llengua pròpia. Per a no emmirallar-nos massa en exemples d'un to enfadós i de nyigui-nyogui en l'hora de la prova de foc i de ferro, parem esment en l'Alemanya: el Renaixement n'havia ofegat l'esperit, tot era una calcomania, un eco d'altres cultures: manlleu d'idees, de poesia, d'inspiració. Per cercar la deu eterna de Germània s'anà de nou a la llengua arreconada a l'enfany i, de seguida, la suggestió dels encants autòctons desempallegaren l'estrangeria.

L'enlluernament de la literatura castellana no havia estat, en l'inici de la Decadència, gaire més profund que el que engegà Alemanya quan la cultura francesa arribà al zenit. Però, ja massa avall de la corba, la represa fou desigual en les terres catalanes: si el Principat feia bon camí, la Catalunya insular no gaire; si el País Valencià s'endarreriria, el Rosselló—llevat d'uns quants homes—s'endinsava més, cada dia, dintre de França. Observem un fenomen que basta per replicar a qualsevol dels enderiats en la tesi nacional geogràfica: la desintegració va de més a menys, segons el grau d'oblit idiomàtic; en aquest ordre, la Catalunya francesa, el País Valencià, les Balears i el Principat proclamaven la virtut única, miraculosa, del verb.

Fa mal al cor pensar que per un no res vàrem poder salvar l'esperança. Tot arrancà de què la tradició lingüística havia emmurellat les terres catalanes, unes més, altres menys, ja ho hem dit, contra les pretensions d'hegemonia del veí. Adhuc en els moments de més perill, en el davall de tot de la fosca, trobareu cledes amb prou força per possibilitar el deixoniment de l'ànima abaltida.

* * *

La reintegració no ha d'ésser l'u-

cen en aquella tasca de laboratori que

es complau en demostrar que tant pesa l'or com el borbissol. Quan Catalunya trenqui el buit artificial del seu clos, l'or restarà i el borbissol volarà amb el vent.

topia de l'occitanisme, temptadora de Maragall. Les terres de França, de la Gàlia meridional, fa temps que fugiren de la dominació catalana; la batalla de Muret n'empenyorà l'esperit i en decidí la sort. Sicília, Còrsega, Grècia, no són altra cosa que fets històrics; cap enllaç no seria possible en el futur havent-se trencat el nexa comú de l'idioma. No fou Leibnitz el qui assenyala els límits nacionals per les diferenciacions lingüístiques? I la determinació es perllonga fins ara.

Oblidem-nos per sempre de la Catalunya de la Confederació; més enllà dels dominis idiomàtics tot serà una quimera. Si garbellem bé ens donarem compte que mai, malgrat l'escut i la bandera, no van trobar-se bé els pobles de llengua castellana—associats artificialment amb Catalunya—en cap de les nostres empreses de mar i d'aventura.

* * *

El País Valencià, les Balears i el Rosselló: heus ací els punts bàsics del nostre pannacionalisme. Terres catalanes per la llengua i per la història hauran de limitar el fíctiu geogràfic del futur Estat polític. L'àrea lingüística, gairebé intacta després de tota una sèrie de trasbals, imposaria, en l'hora dels endegaments, aquesta unitat, peça d'harmonia en els conjunts nacionals de la futura confederació ibèrica o europea.

L'arqueologisme s'aturà davant del fet polític. No costa gaire, però, de trobar precursors de la idea: a València, Constantí Llobart inseria—orla en la portada del seu "Calendari Llemosí"—l'expressió popular: "Pel fil treurem lo capdell"; molts insulars i alguns rossellonesos no han deixat mai de considerar-se catalans, i el bo és que les seleccions de llengua castellana han brindat també expressions delatores d'aquesta consciència: "Catalanes de Mallorca", ex-

Segueix a la pàgina 2

P.